

ser, som sagt, ikke anden Vej end den, vi Socialdemokrater have anvist.

Det er ikke et særlig vanskeligt Forhold, vi her staa overfor. De danske Sukkerfabrikker ere et fuldstændig centraliseret Foretagende. Det er let overskueligt, vi have ikke med noget indviklet og ukendt at gøre, naar Talen er om at ekspropriere det. Det vil kunne gøres let i Henhold til Grundlovens § 82 paa de almindelige Ekspropriationsbetingelser, som anvendes i andre Tilfælde, altsaa i Henhold til de virkelige Værdier, Selskaberne ligge inde med, ikke den Værdi, Børsjobberne have drevet Aktierne op til. Professor Birck opgør i sin Bog De danske Sukkerfabrikkers Ejendomme til en Værdi af 180 pCt. af den nominelle. Siden den Tid har Selskabet bygget en kostbar Roebane i Vestfyn, der har kostet 1 Mill. Kr., men alt i alt vil man efter Professor Bircks Mening kun staa overfor en Værdi af 28 Mill. Kr. Hvorvidt dette stemmer, skal jeg ikke udtale mig om, det har jeg hverken paa den ene eller anden Maade kunnet skaffe mig paalidelige Oplysninger om, og det maa blive et eventuelt Udvalgs Opgave at afgøre dette. Men selve Overtagelsen vil efter min Mening ikke volde Vanskelighed. Langt vanskeligere er det for den svenske Stat at overtage Tobaksproduktionen derovre. I Sverige har man nedsat en Kommission, bestaaende af baade Højre- og Venstremænd, som har afgivet en Betænkning, hvori det indstilles, at den svenske Stat, ganske vist af Hensyn til Statens Finanser, skal overtage Tobaksindustrien. Det fastslaas i Betænkningen, at der skal være Forbud for private mod at fabrikere eller indføre Tobak. Man slaar fast, at det er ikke forbudt i Grundloven at ekspropriere Tobaksfabrikkerne. Ved en Undersøgelse af Spørgsmaalet om Statsmonopol paa Fabrikation af Tobak er man kommen til det Resultat, at der ikke er nogen berettiget Interesse, der krænkes, at det ikke er noget Indgreb i Ejendomsretten, og hele Kommissionen fastslaar, at der ikke er noget retligt til Hinder for at foretage en Ekspropriation her. Men, det er dog et meget vanskeligere Spørgsmaal saaledes at monopolisere en Tobaksindustri, som omfatter baade store Fabrikker og smaa Fabrikker og enkelte smaa Haandværksmestre, af hvilken Grund man ikke kan ekspropriere det alt sammen, men maa ligefrem standse Driften for mange smaa Mestre og affinde sig med dem ved Hjælp af Skadeserstatning. Ikke destomindre foreslaar dette Udvalg af svenske Højre- og Venstremænd at skride til en saadan Mono-

polisering, og de beregne, at dette nye Monopol vil betyde en Tobaksfabrikation af for 42 Mill. Kr. aarlig, og at der derpaa vil tjenes 16¼ Mill. Kr. for Statskassen. Det er jo et Forslag, som den højtærede Finansminister her vilde være særdeles taknemmelig for i disse vanskelige Tider for hans Kasse. Jeg siger, jeg finder ikke noget glædeligt i, at Staten overtager denne Virksomhed paa dette Grundlag, alene fordi det skal bruges til et Pumpeværk for Statskassen, og det kan aldeles ikke være vor Hensigt med Statens Overtagelse af Sukkerfabrikkerne, at denne Overtagelse skulde benyttes til at fylde Statskassen. Det meddeles i denne Kommissionsbetænkning fra Sverige, at man skal udrede 26 Mill. Kr. i Erstatning til Folk, hvis Virksomhed man ophæver; det er altsaa ganske overordentlig omfattende Ekspropriationer baade af Erhverv og Ejendomme, som finde Sted derovre, og jeg mener, som sagt, at det er meget lettere at skride til en Ekspropriation af De danske Sukkerfabrikker.

Jeg indser ikke, at Driften af De danske Sukkerfabrikker kan volde nogen stor Vanskelighed. Man maa vel indrømme, at denne Drift er bleven særdeles heldigt merkantilt ledet af Direktør Gammeltoft, men hvad skulde der være i Vejen for, at Direktør Gammeltoft kunde fortsætte som Direktør under Staten? Hvorfor skulde han nægte det, for saa vidt man betalte ham ordentligt for det? Jeg mener naturligvis, at i en saadan Virksomhed bør en Mand have den Løn, han fortjener. Naar han er dygtig og flittig, maa man, hvad enten han arbejder under Staten eller privat, lønne ham ordentligt, det vil neppe volde Vanskeligheder, vi ville meget let kunne klare ogsaa dette Spørgsmaal. Det vilde i alle Tilfælde være lige saa let at løse den Side af Sagen som at løse Spørgsmaalet om Tobakshandelenovre i Sverige, og som det er løst fra anden Side. Jeg ser da ikke andet, end at det afgørende her maa være den gode Villie: om man vil være med til at afskaffe en stor Uretfærdighed, thi det kan ingen nægte, at De danske Sukkerfabrikker have vokset sig op til at blive den største Uretfærdighed og Urimelighed, som findes i dette Land. Der er intet andet Monopolselskab, som er saa stort og mægtigt, intet andet Selskab har saa stor Indflydelse paa en almindelig Forbrugsartikel som netop dette. Her gælder det altsaa om, hvorvidt man naar den gode Villie og vil være med til at udjævne den Uretfærdighed, her er Tale om.

Jeg vender mig atter til Lloyd George